

Handreiking familiegroepsplan voor professionals

Inleiding

Sinds 1 januari 2015 is de nieuwe Jeugdwet in werking. Onderdeel in deze Jeugdwet is het familiegroepsplan: een plan van aanpak opgesteld door de ouders, samen met bloedverwanten, aanverwanten of anderen die tot de sociale omgeving van de jeugdige behoren. Gemeenten dienen burgers te faciliteren bij het maken van een familiegroepsplan en organisaties dienen te werken met de familiegroepsplannen. Het familiegroepsplan heeft dezelfde status als een hulpverleningsplan.

Het aansluiten op familiegroepsplannen vraagt een omslag in beleid en in uitvoerend werk. De werkprocessen dienen aan te sluiten op het werken met de plannen van families. Het werken volgens de Jeugdwet vraagt niet alleen een omslag bij professionals, maar ook bij burgers. Van professionals vraagt het dat ze de regie bij de ander laten, dat ze die ander activeren en ondersteunen bij het groter maken van zijn of haar kring van familie, vrienden en andere bekenden, en dat ze werken met het plan van die ander. Van burgers vraagt het dat ze nadenken over wie er met hen mee kan denken, dat ze hun kring groter maken, regie houden en hun eigen plan met hun eigen oplossingen maken.

Stappenplan

Het familiegroepsplan is de pijler voor de belangrijkste doelen van de decentralisatie van de jeugdzorg:

- Meer regie bij de burger, de burger als eigenaar van probleem én oplossing.
- De leefwereld leidend laten zijn in plaats van de systeemwereld.
- Betrokkenheid van sociaal netwerk.
- Uitgaan van wat mensen kunnen en wat mensen met elkaar kunnen.

Dit betekent dat de professional vanaf het allereerste contact met de burger vooral vragen moet stellen die de burger uitnodigen om na te denken over wat hij of zij zelf kan, wat passende oplossingen zijn en wie uit zijn of haar netwerk kunnen meedenken over wat nodig is. Bij dat eerste contact is de vraag of de persoon, samen met zijn of haar mensen, al een familiegroepsplan heeft gemaakt. Is dat niet zo, dan is het belangrijk te zorgen dat hij of zij een plan kan maken; zelf of met ondersteuning van een onafhankelijke procesbegeleider. Dit wordt verduidelijkt in onderstaand continuüm:

Figuur 1 – Continuüm familiegroepsplan

Hoe draag je hier als professional concreet aan bij?

- Bij het maken van een afspraak, kun je vragen of de persoon iemand wil en kan meenemen.
- Leg de werkwijze van de organisatie uit. Vertel hierbij dat jij zult ondersteunen en hulp zult bieden, maar dat je ervan uitgaat dat deze persoon mensen om zich heen heeft die willen dat het goed met hem of haar gaat en die ook kunnen meedenken en dat hij of zij met die mensen ook veel kunnen en weten.
- Vertel dat jullie werken vanuit een plan van de mensen zelf en dat je aanwijzingen kunt geven om te komen tot een plan.
- Vraag naar wat hij of zij wil veranderen.
- Vraag of er al anderen hebben meegedacht.
- Vraag of ze al een plan hebben gemaakt.

- Als dat niet het geval is, vraag wie er mee zouden kunnen denken.
- Vraag op welke manier hij of zij een plan zou kunnen maken.
- Vraag wat hij of zij nodig heeft om dat te doen.
- Let erop dat je niet gaat adviseren, maar vragen blijft stellen.
- Vertel wat jij zou kunnen doen, maar maak duidelijk dat hij of zij een plan nodig heeft, waar jouw ondersteuning een onderdeel van zou kunnen zijn.
- Als deze persoon met het netwerk een plan heeft gemaakt, vraag dan wat de vragen aan jouw organisatie zijn.
- Werk vanuit het plan van de familie.
- Bespreek momenten van evaluatie van het familiegroepsplan.

Wanneer er sprake is van (dreigend) ingrijpen:

- Bespreek met deze persoon wat de voorwaarden voor veiligheid zijn waaraan het plan moet voldoen om niet over te gaan tot ingrijpen.
- Wijs de persoon op het recht op het maken van een familiegroepsplan en op de mogelijkheid van ondersteuning door een onafhankelijke procesbegeleider.
- Controleer het plan op de gestelde voorwaarden.
- Als het aan de voorwaarden voldoet, accepteer dan het plan als hét plan waarmee iedereen gaat werken.
- Als het plan niet aan de voorwaarden voldoet, bespreek dan wat er nodig is om wel aan de voorwaarden te voldoen.

Behulpzame vragen en zinnen

Wanneer je in een gesprek de kring groter wilt maken en wilt zorgen dat de zeggenschap bij de ander blijft, dan kan de ander vele drempels zien. Het lijkt een mooi idee, maar.....

Vanuit ervaring in de praktijk hebben we veel genoemde 'ja, maars' op een rij gezet en zinnen en vragen die kunnen helpen om de ander te activeren en om de kring groter te maken. Belangrijk is om altijd door te vragen. Het gaat om samen nadenken en een verbinding leggen met de wereld van de mensen zelf en met wat er al is. Soms moet je een onderwerp even loslaten en over iets anders beginnen, maar wel steeds verbinding leggen met de mensen om iemand heen.

Ja maar...

Ik heb niemand

- Met wie is er wel contact?
- Is er één iemand, dat is een mooi begin!
- Met wie bespreekt u zaken?
- Wie vertrouwt u?
- Zou iemand die u goed kent willen meedenken over wie nog meer zou kunnen meedenken?
- Hebt u de laatste tijd wel eens een feestje meegemaakt?
- Met wie gaat u naar de markt?
- Hoe ziet uw dag eruit?
- Wie heeft u vandaag gesproken?
- Is dat altijd zo geweest? Of: Hoe was dit vroeger?
- Hoe zou u het willen?
- Heeft u contacten in uw telefoon staan?

Ze kunnen me toch niet helpen (ze hebben het druk, ze zijn oud, ziek etc...)

- Misschien klopt dat, maar willen ze wel komen om mee te denken?
- Heeft u dat ook aan hen gevraagd?
- Kan het zijn dat er meer kansen zijn dan u nu inschat?
- Wat kan er gebeuren als u het toch probeert?
- Kan het zijn dat er in uw omgeving mensen zijn die kwaliteiten hebben die u niet had verwacht?
- Zijn de mensen wel eens allemaal tegelijk bij elkaar gekomen? Dat maakt het minder zwaar.
- Wat zou u zelf willen?
- Wat zou u doen als u wist dat een vriend/ familielid hulp nodig heeft?
- Wie zijn er wél?
- Er komen soms verrassende dingen uit als u het wel vraagt en als u samenkomt.

Ik durf toch niet

- Waar ziet u tegenop?
- Wat heeft u nodig om wel na te denken over andere mensen?
- Is er iemand bij wie u zich op uw gemak voelt?
- Wie zou u kunnen ondersteunen?

- Neem de tijd.
- Hoe heeft u het vorige keer opgelost?
- Bij wie kon u eerder terecht?
- Stel dat een vriend hetzelfde probleem zou hebben, wat zou u adviseren?
- Stel dat een vriend hetzelfde probleem heeft en hij zou u niet vragen mee te denken, hoe zou dat voor u zijn?

U bent toch de expert? U wordt er toch voor betaald?

- Ik ben expert in mijn vak en kan u daarbij helpen, maar u hebt ook experts nodig over u en uw leven. U hebt recht op het maken van uw eigen plan, met de mensen die bij u horen.
- Ik zal ook betrokken blijven en blijven helpen, maar ik heb ook anderen nodig.
- Ik wil niet dat u afhankelijk van mij/ de gemeente/ de organisatie wordt.
- Ik merk dat u met veel vragen zit, is er iemand in uw omgeving die (altijd) bereikbaar is?
- Is er ook in uw omgeving iemand waar u terecht kunt/ die u goed kent?

Ik schaam me/ ik wil de vuile was niet buiten hangen

- U bepaalt zelf welke mensen u dit vertelt.
- U bepaalt zelf wat u vertelt.
- Als u het vertelt aan iemand die u vertrouwt, zou die persoon het vuile was vinden?
- Denkt u dat er mensen zijn die er begrip voor hebben dat het zo is gelopen?
- Zou u willen meedenken als iemand met hetzelfde bij u zou komen?
- Is er iemand die weet wat er speelt? Zou die mogen meedenken?
- Is er één persoon die u vertrouwt?
- Is er iemand die u dit zou durven toevertrouwen?
- Wat zou u willen bereiken?
- Hoe zou u dat willen bereiken?
- Niemand kan het alleen.
- Is er iemand uit uw (geloofs)gemeenschap?
- Wat heeft u nodig om het te vragen?

Ik wil anderen niet belasten

- Zou het kunnen dat mensen daarover zelf willen beslissen?
- Hebt u hen gevraagd of het een belasting is?
- Als iemand u zou vragen, zou u het dan ook een belasting vinden?
- Wat kan er in het ergste geval gebeuren?

Ik heb geen probleem

- Er is een plan nodig.
- Wat zou uw vraag wel kunnen zijn?
- Wat zou het fijn zijn als ... (wel goed gaat, anders loopt).
- Wat zou uw belang kunnen zijn?
- Is er iets dat u wilt veranderen?
- Wat gebeurt er als u niets doet?

Ik heb geheimen

- Is er iemand die het wel weet?
- Wat zou er gebeuren als iemand het weet?
- Is het wel een geheim waar u een oplossing voor zou willen?
- Soms kiest een persoon ervoor om een geheim alleen met een aantal mensen te bespreken, zou dat voor u haalbaar zijn?

Mijn familie heeft me teleurgesteld

- Misschien is de situatie nu anders; probeer u te richten op nu.
- Zou u het toch nog een kans kunnen geven, wat is er te verliezen?
- Zijn er anderen die u wel zou willen betrekken?
- Hoe zou u het willen? En wat is daarvoor nodig?

Ik heb zelf al geprobeerd om hulp te vragen

- Het hoeft niet altijd praktische hulp te zijn, meedenken kan ook helpen.
- In de praktijk blijkt dat als je taken onder meer mensen verdeelt, het wel haalbaar kan worden.
- Wat heeft u nog niet geprobeerd?
- Is er iemand in uw omgeving die andere ideeën heeft?

Ik ben bang voor geroddel

- U kunt afspraken maken over vertrouwelijk omgaan met informatie.
- Kan het zijn dat wanneer mensen meer informatie hebben over wat er aan de hand is en mogen meedenken, er juist niet geroddeld wordt?

Er is een conflict geweest, al jaren geen contact

- Is er al eens over oplossing gepraat?
- Zouden ze wel willen meedenken over een plan?
- Wilt u er nog eens over praten?
- Zou het kunnen dat er na jaren toch weer een kans is?
- Valt er iets te verliezen, denkt u?
- Hoe zou u het willen? Wilt u dit zo houden?

Dat doen we niet in onze cultuur

- Wat past wel in uw cultuur? / Wat doet u wel?
- Is het is mogelijk om de gebruiken en regels die in uw cultuur van belang zijn, in te passen in een gesprek of bijeenkomst?
- Hoe zou u het willen?
- Wat bedoelt u hiermee? / Wat is cultuur voor u en wat zou u dan willen?
- Hoe doet uw familie dat? / Hoe zou uw familie dit oplossen?

Ik heb toch niets te zeggen, de hulpverlening beslist alles.

- Er is nu een kans om zelf, samen met uw mensen, te beslissen. U kunt nadenken over wat wél nodig is.
- Ook de hulpverlener wil de ruimte bieden om u een plan te laten maken.
- Wanneer ingrijpen dreigt: Binnen het gestelde kader, de voorwaarden voor de veiligheid, is er nog veel ruimte voor u en uw mensen om het plan verder in te vullen.

Ze gaan toch niets doen

- Denkt u dat meedenken en begrip hebben ook waardevol kan zijn?
- Heeft u al eens gevraagd of ze willen meedenken?
- De praktijk leert dat het meevalt, durft u het een kans te geven?
- Is er één iemand die u zou kunnen vragen?

mei 2015, Eigen Kracht Centrale

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal-licentie.

Heeft u naar aanleiding van deze handreiking nog vragen? Wij beantwoorden deze graag.

Harro Labrujere
06 - 53 54 46 79
harrolabrujere@eigen-kracht.nl

Hedda van Lieshout
06 - 18 93 64 77
heddavanlieshout@eigen-kracht.nl

Een overzicht van de regionale medewerkers vindt u op www.eigen-kracht.nl/contact/regios/

De stichting Eigen Kracht Centrale zorgt reeds sinds 2000 dat de regie bij burgers ligt, ook in situaties waarin dat moeilijker is. De ervaringen met duizenden plannen van burgers met hun netwerk is mede aanleiding geweest voor het opnemen van het familiegroepsplan in de Jeugdwet. Voor gemeenten schreef de stichting het 'Witboek familiegroepsplan' om op de vragen over het familiegroepsplan antwoord te geven.

www.eigen-kracht.nl